

AUG 2021 / Vol:7, Issue:42 / pp.1303-1312

Arrival Date : 14.06.2021

Published Date : 30.08.2021

Doi Number : <http://dx.doi.org/10.31589/JOSHAS.685>

Cite As : Ertem, Z.S. (2021). "Eğitimde Yeni Yönelimler: Bilgi Ve İletişim Teknolojileriyle Bütünleştirilmiş İçerik Ve Dil Entegreli Öğrenme", Journal Of Social, Humanities and Administrative Sciences, 7(42):1303-1312

Research Article

EĞİTİMDE YENİ YÖNELİMLER: BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİYLE BÜTÜNLEŞTİRİLMİŞ İÇERİK VE DİL ENTEGRELİ ÖĞRENME

New Directions in Education: Content and Language Integrated Learning with Information and Communication Technology

Dr. Zehra Sümeyye ERTEM

Milli Eğitim Bakanlığı, Ankara/ Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-7076-7712>

ÖZET

Eğitimde program geliştirme çalışmaları dinamikdir. İhtiyaç analizleri yapılır, eksiklikler belirlenir, tasarı program hazırlanır, denemeler yapılır, yapılan deneme uygulamalarının değerlendirmesi yapılır, değerlendirmeden elde edilen sonuçlara göre programda yenilikler yapılır ya da yapılmaz, program uygulanır, uygulamalar değerlendirilir ve bu şekilde süreç devam eder. Gerek COVID-19 pandemi süreci gerekse bilgi ve iletişim teknolojilerindeki hızlı değişimler eğitimsel değişiklikleri gözden geçirmeyi zorunlu hale getirmiştir. Bu çalışmada özellikle Avrupa ülkelerinde ciddi anlamda benimsenmiş olan İçerik ve Dil Entegreli Öğrenme (CLIL) yaklaşımı incelenmiş, bilgi ve iletişim teknolojilerinin (BIT) entegrasyonu ile dünya çapında yaşanan deneyimler değerlendirilmiş, ülkemizdeki yabancı dil öğretimi konusunda BİT ile bütünleştirilmiş CLIL çalışmalarına eğitim programında ve uygulamada yer verilip verilmeyeceği tartışılmıştır. CLIL'in dünyadaki bazı diğer ülkelerde olduğu gibi ülkemizde de her kademedede tercih edilen bir yaklaşım haline getirilebileceği ancak öncesinde öğrenci ve öğretmenlerin hazır hale getirilmesi, öğretmenlere BİT ve CLIL konusunda uygulamalı eğitimler verilmesi, öğretmenlerin kolaylıkla ulaşabilecekleri materyal havuzu oluşturulması, BİT ile ilgili şimdiki kadar verilen eğitimlerin değerlendirilerek iyileştirmeler sağlanması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bilgi ve İletişim Teknolojileri (BİT), İçerik ve Dil Entegreli Öğrenme (CLIL), Program Değerlendirme, Program Geliştirme, Yabancı Dil Öğretimi (ELT) Teknoloji ile Bütünleştirilmiş İçerik ve Dil Entegreli Öğrenme (T-CLIL)

ABSTRACT

Curriculum development studies in education are dynamic. Needs analyzes are made, deficiencies are determined, the draft program is prepared, trials are made, the trial applications are evaluated, according to the results obtained from the evaluation, innovations are made in the program or not, the program is implemented, the applications are evaluated and the process continues in this way. Both the COVID-19 pandemic process and the rapid changes in information and communication technologies have made it necessary to review educational changes. In this study, the Content and Language Integrated Learning (CLIL) approach, which has been seriously adopted in European countries, has been examined, the world-wide experiences with the integration of information and communication technologies (ICT) have been evaluated. In addition, it has been debated whether or not CLIL studies integrated with ICT in foreign language teaching in our country may be included in the education program and practice. As in some other countries in the world, it is possible to make CLIL a preferred approach at all levels in our country. However, it is a necessity to prepare students and teachers beforehand, to give teachers practical training on ICT and CLIL, to create a material pool that teachers can easily access, It is recommended to evaluate the trainings on ICT given for now and provide improvements.

Key Words: Information and Communication Technologies (ICT), Content and Language Integrated Learning (CLIL), Curriculum Evaluation, Curriculum Development, Foreign Language Teaching (ELT), Content and Language Integrated Learning with Technology

GİRİŞ

Tarih boyunca tüm dünyayı derinden etkileyen pandemiler yaşanmış, insanlar alışageldikleri yaklaşımları gözden geçirip yeni bakış açıları geliştirmeye yönelmiştir (Cahapay, 2020). 2019 senesinde başlayıp tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 pandemisinde de çeşitli değişimler yaşanmaktadır. Bu değişimlerden en çok etkilenen alanların başında eğitim gelmektedir.

Salgının ilk defa duyulmaya başladığı 2019 Aralık ayından itibaren Çin'de önce yerel olarak okul kapatmalarına gidilse de bir süre sonra ülke genelinde okulların kapatılmasına karar verilmiştir. Süreç içerisinde İtalya, Pakistan, Afganistan, İran gibi ülkelerde de ülke genelinde okullar kapatılmıştır. 20 Nisan 2020 itibarıyla okulları kapatan ülke sayısı 151'dir. Yaklaşık olarak 1.437 milyar öğrenci diğer bir ifadeyle dünyadaki öğrenci nüfusunun %82'si bu süreçten etkilenmiştir (Unesco, 2020). Türkiye'de ise 16 Mart 2020

itibariyle ülke genelinde tüm okullar kapatılmış, Eylül 2020 itibariyle Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde Eğitim Bilişim Ağı (EBA) ve televizyon kanalı TRT üzerinden uzaktan öğretim ile eğitim süreci devam ettirilmeye çalışılmıştır.

Pandemi sürecinde yaşanan yüzyüze ve uzaktan eğitim deneyimleri eğitimsel hedefleri yeniden gözden geçirmeyi gerektirmektedir. Cahapay'a göre (2020) bu anlamda dikkate alınması gereken bir hedef, gelecekteki felaketler, pandemiler ve krizler esnasında uygulanabilir kalmalarını sağlamak için eğitim programlarının anlamlılık, uygunluk ve yanıt verebilirliğini artırmaktır. Uzaktan eğitim çalışmaları hiç şüphesiz eğitimi kesintisiz devam ettirmede bir seçenek olarak ön plana çıkmaktadır. Bu anlamda yeni normal dönemde öğretmenlerin öğrencilere kaliteli eğitim verme becerisine sahip olmalarını sağlamak için etkili stratejiler geliştirmeleri (Tria, 2020), bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda ustalaşmaları, yeterli dijital yeterliğe sahip olmaları gerekmektedir (Hatlevik, Throndsen, Loi ve Gudmundsdottir, 2018).

Yapılan araştırmalarda (Lasagabaster 2008) yabancı dil öğrenimi üzerine pozitif etkileri ortaya konmuş olan İçerik ve Dil Entegreli Öğrenme yaklaşımının teknoloji ile desteklenerek eğitim programlarında yer alması, öğretmenlerin bu anlamda hem CLIL hem de bilgi ve iletişim teknolojileri (BİT) konusunda bilgi ve becerilerinin artırılması, pandemi döneminde daha fazla önem kazanmıştır. Bu araştırmada bu amaçla öncelikle CLIL'in ne olduğu, CLIL uygulamalarının nasıl yapılacağı, BİT'in CLIL ile nasıl bütünleştirileceği sorularına yanıt aranmaya çalışılmıştır.

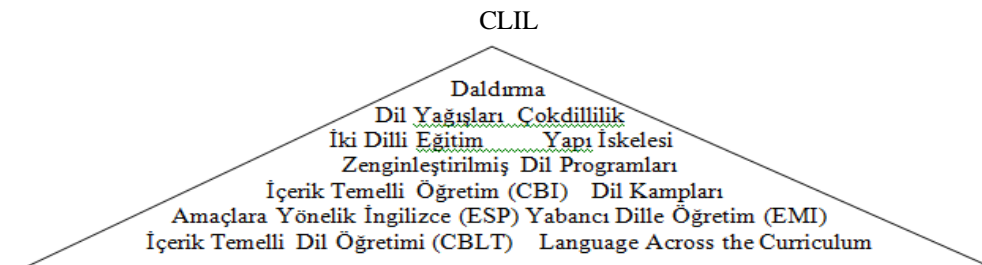
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. İçerik ve Dil Entegreli Öğrenme (CLIL)

İçerik ve dil entegreli öğrenmenin (Content and Language Integrated Learning) İngilizce kısaltması olan CLIL, hem içeriği hem de ikinci bir dili kapsayan çift odaklı bir eğitim yaklaşımıdır. Kavram ilk defa 1994 yılında David Marsh tarafından tanımlanmıştır. Marsh'a (1994) göre CLIL "ders içeriğini öğrenirken aynı zamanda yabancı bir dili öğrenme gibi iki yönlü bir amaç çerçevesinde dersler ya da derslerin bir bölümünün yabancı bir dil vasıtasıyla öğretilmesidir". Bu anlamda, CLIL hem yabancı bir dili hem de içeriği aynı anda öğreten çift odaklı bir yaklaşımdır. Ağırlık ne dil öğretiminde ne de içerik öğretiminde olmalıdır. Dil ve içeriğe eşit düzeyde önem verilen, dengenin gözetildiği uygulamaların başarılı CLIL uygulamaları olduğu söylenebilir (Gerdes, 2007; Coyle, Hood & Marsh, 2010). Temel eğitimden ortaöğretime hatta yükseköğretim düzeyine kadar her kademedeki CLIL uygulamalarından faydalanılması mümkündür (Gökler, 2015).

CLIL ne değildir sorusuna verilebilecek en doğru yanıt CLIL'in bir branştaki konuları yabancı dile çevirme dersi ya da dil dersi olmadığıdır (Çekrezi, 2011). Dil, içerik ve hatta öğrenme becerileri bu süreçte geliştirilmesi gereken alanlardır (Mehisto, Marsh ve Frigols, 2008). Dil, dilbilgisi kurallarının öğretilmesi için değil, öğretilmek istenilen bir branşa ait içeriğin anlaşılmasının sağlanması amacıyla kullanılır (Deller ve Price, 2007). CLIL sınıflarında öğrencilerin ilgilerini derse, konuya ya da temaya yönlendirerek hem dili hem içeriği öğrenmelerini ayrıca öğrenme becerilerini geliştirmelerini sağlamak önemlidir (Mehisto vd., 2008).

Farklı yoğunluklarda yabancı bir dili geliştirmek amacıyla öğrencilere imkan tanıyan CLIL, daldırma, iki dilli eğitim, çokdillilik gibi pek çok kavramı bünyesinde barındırır. Mehisto ve arkadaşlarına (2008) göre şemsiye bir terimdir. Şekil 1'de CLIL'in kapsadığı bazı yaklaşım ve yöntemler görülmektedir.

Şekil 1: CLIL'in Kapsadığı Bazı Yaklaşım ve Yöntemler (Gökler,2015)

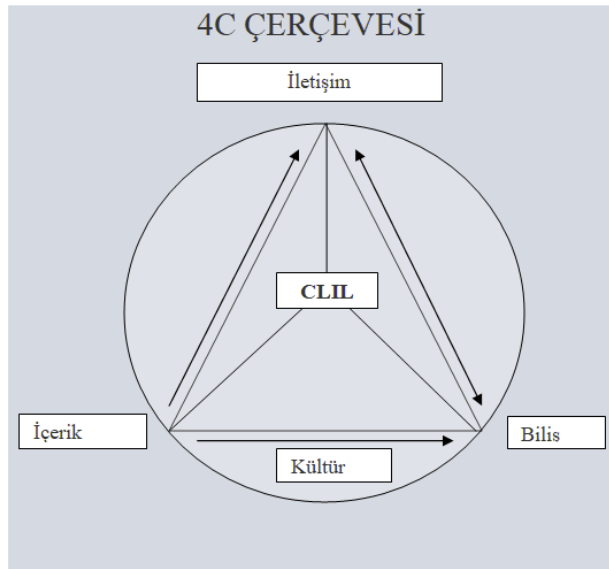
Avrupa Komisyonu 2012 raporunda CLIL'in iki türünden söz edilmektedir. A tipi CLIL programlarında dil dışı dersler eğitim programında belirlenmiş yabancı bir dil kullanılarak öğretilir. Yabancı dil yoluyla öğretilen dersler ülkelere, eyaletlere veya okullara göre değişiklik gösterebilir. B tipi CLIL uygulamalarında ise dil dışı derslerin bir bölgede konuşulan azınlık diliyle ya da birden fazla devlet dili olan ülkelerde bir devlet diliyle öğretilmesi ya da yabancı bir dille öğretilmesi söz konusudur. Diğer bir ifadeyle,

dil dışı derslerin tamamı ikinci bir dil aracılığıyla öğretilir. Hatta bazı okullarda iki dile ilaveten üçüncü bir dil de dil dışı derslerin öğretilmesi amacıyla kullanılabilir. Bu üç dil bir azınlık dili, bir devlet dili ve bir yabancı dilden oluşabilir.

CLIL'in öğrenme ortamlarında çok olumlu sonuçlar verdiği pek çok araştırmada (Corrales and Maloff, 2011; Coyle, 2010; Lasagabaster, 2010; Dalton-Puffer, 2007) ortaya konmuş olsa da planlamanın nasıl yapılacağı, uygulamada nelere dikkat edilmesi gerektiği ile ilgili sınırlı sayıda yayın vardır. 4C çerçevesi (Coyle, 1999, 2006) CLIL derslerini planlamada ve araç ve gereç geliştirmede sağlam bir metodolojik ve teorik bakış açısı sunmaktadır.

2.2. CLIL Uygulamalarında 4C Çerçevesi

4C çerçevesi Coyle (1999) tarafından CLIL uygulamalarının başarılı bir şekilde gerçekleştirilmesi amacıyla ortaya konmuştur. İçerik (content), iletişim (communication), biliş (cognition) kültür (culture) olmak üzere dört ana prensip üzerine kuruludur.

Şekil 2: CLIL 4C Çerçevesi (Coyle, 2005)

Şekil 2'de görüldüğü gibi her bir prensip diğer prensiplerle bağlantılıdır. İçerik sadece bilgi ve beceri edinmek ile ilgili değil aynı zamanda öğrencilerin kendi bilgilerini yaratmaları, beceri geliştirmeyi anlayabilmeleri ile de ilgilidir (Meyer, 2017). Öğretmenler her şeyden önce bugün ne öğreteceğim sorusunu kendilerine sormalı ki öğrenme hedefleri ve çıktılar önceden belirlenmiş olsun (Coyle, 2005). Yanı sıra içerik öğrenme ve düşünme ile ilgili yani biliş ile ilgilidir. Öğrencilerin kendi içerik yorumlarını yaratabilmeleri için dilsel gereklilikler yorumlanmalı, düşünme becerileri yani biliş dilsel gereklilikler bağlamında analiz edilmelidir (Meyer, 2017). CLIL uygulamalarında iletişim prensibi iletişim kurabilmek için yabancı bir dili kullanmak esasına dayanır. Coyle'a (2005) göre dil dilbilgisi ve kelime bilgisinin ötesinde bir fikir, inanç veya bir görüşü ifade etmek için kullanılan bir araçtır. Bundan sebeple dil bir kapsam dahilinde öğretilmelidir. Bir diğer prensip olan iletişim de esasında dil ile ilgilidir. Öğrenme içeriği, dil vasıtasıyla öğrenme ve içeriğin yeniden yapılandırılması ile ilgili olarak dil öğrenilmelidir. Dil şeffaf ve anlaşılabilir olmalıdır. Öğrenme içeriğindeki etkileşim öğrenmenin temelidir. Son prensip olan kültür ve dil arasındaki ilişki karmaşıktır. Kültürlerarası farkındalık CLIL'in temelini oluşturur (Coyle, 2005). CLIL uygulamalarını daha iyi anlayabilmek için ders planı örneği Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1: 4C Çerçevesine Göre CLIL Ders Planı Örneği (Coyle, *Motivating Learners and Teachers*)

Coyle, <i>Motivating Learners and Teachers</i>
Şatolar

Amaçlar

1. Sekizinci sınıflara Fransızca dilinde İçerik ve Dil Entegreli Beşeri bilimlere giriş dersinde başarılı bir şekilde grup öğretimi yapmak
2. Fransızca'da kaleler konusuna giriş

Hedefler

Öğrenme Hedefleri: Öğrencilere ne öğreteceğim?	Öğrenme Çıktıları: Dersin sonunda öğrenciler neyi yapabiliyor olacaklar?
A. İçerik	
<ul style="list-style-type: none">✓ Sağlam kalelere giriş✓ Dört anahtar konum✓ Dört anahtar işlev✓ Konum ile işlev arasındaki ilişkiyi anlama... kalelerin temel özelliklerine götürme	Destek ile: <ul style="list-style-type: none">✓ Konumları tanımlama (konuşma/yazma)✓ İşlevleri tanımlama (konuşma/yazma)✓ Seçenekleri tanımlama, açıklama & gerekçelendirme (konuşma/ yazma)✓ Anahtar kelimeleri ezberleme✓ Anahtar sözcük ve cümleleri ezberleme ve kullanma
B. Bilgi	
<ul style="list-style-type: none">✓ Kavramları anlama ve uygulama✓ Kalelerin konumları hakkında seçimler yapma✓ Sebepleriyle birlikte kararı gerekçelendirme✓ Kalenin işlevlerinin temelleri ile ilgili problem çözme✓ Bağımsız araştırma✓ Bilgi transferi	<ul style="list-style-type: none">✓ Anahtar sözcük ve kelimeleri ezberleme ve onları farklı biçimlerde kullanma✓ Anahtar dili aktarma✓ Gerekçelendirmeyi anlama✓ Bilinçli tercihler yapma
C. İletişim (Dil ve dilbilgisel düşünceler)	
C. 1. Öğrenmenin dili (örneğin, ünite ve konu içeriği ile ilgili temel kelime/dilbilgisi) Gerekli anahtar kelime ve cümleler örneğin: Le château est situé ... (Locations of castles) La fonction du (Functions of castles) Il nous faut... (We need...) Parce que... (Because) Anahtar kelime (diğer sayfaya bakın)	
C. 2. Öğrenme için Dil (örneğin, öğrenme çevresinde ve özellikle bu derste kullanılması gereken dil) Dil: Nasıl tanımlarsınız Nasıl açıklarsınız Bir olayı nasıl gerekçelendirir, nasıl sunarsınız Yazma ve konuşma çerçevesinde etkinlikler yoluyla bu dil desteklenecek Nasıl öğrendiğini öğrenme: Grup çalışması için dil Yönergeleri anlama Anlamama ile nasıl baş edilir Küçük bir sunum nasıl yapılır	
C. 3. Öğrenme yoluyla dil Kelime dağarcığını geliştirmek için sözlük kullanımı Ödev araştırması	
D. Kültür/Vatandaşlık	
<ul style="list-style-type: none">✓ Özgün şekilleri anlama✓ Château d'If (Fransa'da bir kale) hakkında araştırma yapma✓ château/château fort (castle/ fort) arasındaki farkı anlama	<ul style="list-style-type: none">✓ Diğer ülkelerdeki farklı kaleler hakkında farkındalığın artması✓ Château d'If hakkında bilgi edinme✓ château/château fort (castle/ fort) arasındaki farkı açıklama

Tablo 1 üzerinde de görülebileceği gibi öncelikle amaçlar belirlenmektedir. Genel amaçlara uygun şekilde her bir prensip ile ilgili öğrenme hedefleri ve çıktıları belirtilmiştir. Bu anlamda 4C çerçevesine uygun şekilde CLIL yaklaşımına göre bir dersi planlarken öğretmenin neyi öğreteceğini önceden belirlemesinin yanı sıra öğrenciden beklenenleri de öngörmek önemlidir.

2.3. CLIL Uygulamalarının Öğrenme Ortamlarına Etkisi

1990'lı yıllardan beri tecrübe edilen CLIL pek çok araştırmaya konu olmuştur. Bu çalışmalara göre CLIL uygulamaları öğrencilerin motivasyonlarını (Corrales ve Malof, 2011; Lasagabaster, 2010) ve özgüvenlerini (Merisuo-Storm, 2011) artırmada, dil becerilerini geliştirmede (Dalton-Puffer, 2007), sosyo ekonomik eşitsizliğin etkilerini azaltmada (Lasagabaster, 2010), bilişsel gelişimde (Jappinen, 2005) standart dil yaklaşımlarının kullanıldığı sınıflara göre pozitif fark yaratmıştır.

Diezmas (2015) dördüncü sınıflarla yürüttüğü 250 saatlik CLIL programı sonrasında programda olan öğrencilerin standart dil yaklaşımlarına göre ders alan öğrencilere göre okuduğunu anlama konusunda daha iyi performans sergilediği sonucuna varmıştır. Son dönemde yapılmış bir çalışmada Chiva-Bartoll, Montero, Capella-Peris ve Salvador-García (2020), CLIL sınıflarına devam eden öğrencilerin beden eğitimi dersinde güçlü fiziksel aktivitelerde daha iyi performans sergilediklerini öne sürmektedir.

Yanı sıra, 2014 yılında Avrupa Komisyonunca yayınlanan raporda bilgi ve iletişim teknolojilerine entegre edilmiş CLIL uygulamalarında eğitimin kalitesinin arttığı, öğrenci ilgi ve motivasyonunun pozitif yönde geliştiğine vurgu yapılmıştır. Wojtovicz, Stansfield, Connolly ve Hainey (2011) BIT'in entegre edildiği CLIL uygulamalarında öğrencilerin motivasyonlarının ciddi düzeyde arttığını öne sürmekte, geleneksel CLIL uygulamaları yerine BIT ile entegre edilmiş CLIL uygulamalarını tavsiye etmektedir. Benzer şekilde, yapılan pek çok araştırmada (Ünsal, 2019; Angel, 2015; Dourda, Bratisis and Griva, 2014; Verdugo, ve Saez, 2012; Stepp-Greany, 2002) BIT ile entegre olmuş CLIL uygulamalarının faydalarından bahsedilmektedir.

2.4. Teknoloji ile Bütünleştirilmiş İçerik ve Dil Entegreli Öğrenme (T-CLIL)

Enformasyon çağı, bilgi çağı, dijital çağ olarak adlandırılan 21. Yüzyıl teknoloji konusunda çok hızlı gelişmelere ve değişimlere tanıklık etmiştir. Bu değişim ve gelişmeler hayatın her alanında görülebilmektedir. Eğitim ise bu alanların başında gelmektedir. 2000'li yılların başında bir yabancı dil sınıfının kapısından içeri girdiğinizde kalın sözlükler, kasetler, teyp, hikaye kitapları, televizyon, tebeşir, kara tahta, tepegöz görmeniz büyük olasılıkla iken yirmi yıl sonra bugün 2021 yılında sınıfta akıllı tahta internet, bilgisayar ve öğrencilerin ellerinde cep telefonu ya da tablet görmeniz şaşırtıcı değildir. Sınıf ortamında basitçe gözlemlenen bu durumun ardında değerlendirilmesi gereken pek çok gerçek yatmaktadır. Bir öğrenci bilmediği bir kelimeyi kalın sözlük sayfalarını çevirip bulmak yerine Tureng, Google translate gibi web sayfaları sayesinde saniyeler içerisinde bulmaktadır. İnsanlar sosyal ağlar sayesinde tanışıklıkları olmamasına rağmen dünyanın başka bir ucundaki herhangi bir alanda uzmanlığı olan kişilerle canlı yayınlara katılmakta, sosyal yardım projeleri gerçekleştirmektedir. Sayılabilecek bunun gibi pek çok yenilik iki önemli soruyu gündeme getirmektedir:

1. Öğretmenler bu değişimlere ayak uydurabilmekte midir?
2. Öğrencilerin öğrenme ihtiyaçlarına okulda uygulanan yöntem ve teknikler yeterli gelmekte midir?

Zengin 2007 senesinde öğretmenlerin e-mail, web tabanlı eğitim uygulamaları, online sözlükler, dijital kütüphaneler, online çeviri siteleri, online alıştırma siteleri, video konferans gibi bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanıp kullanmadıklarını araştırdığı çalışmasında öğretmenlerin yarısından daha fazlasının bu tip teknolojileri sınıfta kullanmadığı, ekipmanlarda eksiklikler olduğu ve İngilizce öğretmenlerinin bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımı konusunda beceri ve eğitimsel eksiklikleri olduğu sonucuna ulaşmıştır. Aradan on yıldan fazla süre geçtikten sonra 2020 senesinde Kolburan Geçer ve Bakar-Çörez benzer bir çalışma gerçekleştirmiş ve öğretmenlerin sınıf ortamında en çok bilgisayar, projeksiyon ve sunu kullandığı, eğitsel oyun, simülasyon gibi BİT uygulamalarında kullanım oranının çok düşük olduğu, materyale erişim, teknik altyapı gibi sorunlar yaşadıkları, derslerinde kullanacakları materyal ağına, hizmet içi eğitime ve teknik desteğe ihtiyaç duydukları sonucuna ulaşmışlardır. Bolat, Korkmaz ve Çakır'a (2020) göre mesleki kıdemi 21 yıl ve üzeri olan öğretmenlerin mesleki kıdemi az olanlara göre BİT kullanımları ve derslerine entegre edebilme düzeyleri düşüktür. Yanı sıra, öğretmen adayları ile yapılmış bir çalışmada Ertem (2020) dijital çocuk kitaplarını öğretim aracı olarak kullanma açısından öğretmen adayları istekli olmalarına karşı kullanma becerisi bakımından %62 oranında kendilerini yetersiz hissetmektedir. Yapılan diğer çalışmalar (Kaya, 2019; Murat ve Erten, 2018; Usluel, Mumcu ve Demirarslan, 2007) da göstermektedir ki ülkemizde öğretmenlerin önemli bir kısmının BİT entegrasyonları düşük veya orta düzeydedir.

Öğrenciler açısından bakıldığında ise yukarıda da bahsedildiği gibi yabancı dil öğretiminde CLIL yaklaşımı ve bu yaklaşımın BİT ile entegre edilmesi sonucu öğrencilerin motivasyonları, kendilerine olan güvenleri, dilsel becerileri, kültürel farkındalıkları artmaktadır. Wojtowicz, Stansfield, Connolly ve Hainey'e (2011) göre BİT ile entegre olmuş CLIL yaklaşımı motivasyonel içerik sağlar, dilin anlaşılmasına yardımcı olacak uyarıcı görseller sunar, kültürel farkındalığa daha fazla maruz kalma fırsatını artırarak çeşitlilik yaratır ve sınıf içi etkinliklerin gelişimi için etkileşim sağlar. Yanı sıra, video kullanımı, internet, dijital ses dosyası, WebQuest ya da animasyonlar öğrencilerin yeni teknolojileri kavramasında, öğrenmeyi öğrenmede, bağımsız ve/veya özerk öğrenme ve problem çözmede, plan yapma ve proje yürütmeye başkalarıyla birlikte çalışmada, bilgi ve içeriği düzenleme ve kullanma fırsatları sunarak öğrencilerin öğrenmeye yönelik becerilerini geliştirip,

hedefleri ve istendik davranışları anlamada öğrencilerin temel yeterlilik geliştirmelerine yardımcı olur Lopez ve Galvan (2017).

Yeşil (2020), yabancı dil sınıflarında kullanılabilir uygulamalara örnek olarak aşağıdaki uygulamaları önermektedir:

Dinleme Becerisi: Learning gaps, Lyricstraining, Listenwise, Listen a Minute,

Konuşma Becerisi: Flipgrid, Bitmoji, Actionbound, Voicethread

Okuma Becerisi: Readlang, Rewordify, News in Levels, Newsela

Yazma Becerisi: Storyjumper, Classtools, Meetingwords, Read Write Think

Artırılmış gerçeklik Uygulamaları: Reality Composer, Eyejack, ARMaker, Cospaces

2.5. CLIL'in Ülkemizde ve Avrupa'da Uygulanma Durumu

Ülkemizde temel eğitim, ortaokul ve ortaöğretim düzeyinde merkezi bir program uygulanmaktadır. Gerek temel eğitim ve ortaokul gerekse ortaöğretim düzeyinde hazırlanan öğretim programlarında CLIL'e yer verilmediği (MEB, 2018; MEB 2018a), okulların tamamına yakınında CLIL yaklaşımının uygulanmadığı görülmektedir. Son dönemlerde bazı devlet okulları ve özel okullarda e-twinning, Erasmus projeleri gibi projeler kapsamında CLIL yaklaşımı denemeye başlamıştır. Diğer taraftan, CLIL Avrupa ülkelerinin tamamına yakınında bir yaklaşım olarak benimsenmiştir. Polonya, Hollanda, Finlandiya, Avusturya ve Almanya ile Türkiye'de devlete ait okullarda uygulanan yabancı dil öğretim programlarının yapısı Şekil 3'te (Şahin ve Aykaç, 2019) görülmektedir.

	Programın Kapsadığı Sınıf Kademeleri	Program Tasarımının Temeli	Programın Uygulayıcıları
ALMANYA (Bremen Eyaleti)	3.ve 4.sınıflar	Disiplinler arası yaklaşım Aktif dil öğrenme ilkesi Hayat boyu öğrenme İletişimsel Yaklaşım Çok dillilik CLIL Uygulamaları CEFR	Sınıf Öğretmenleri
AVUSTURYA	1- 4.sınıflar	Disiplinler arası yaklaşım İletişimsel, görev tabanlı, işlevsel yaklaşım Çok dillilik CLIL Uygulamaları Üç Dilli Dil Portföyü CEFR	
FINLANDIYA	1-6.sınıflar	İletişimsel Yaklaşım Kültürlerarası farklılıklara yönelik algı Doğal, işlevsel ve eğlenceli dil eğitimi Çok dillilik CLIL Uygulamaları BIT CEFR	
HOLLANDA	1-8.sınıflar	Disiplinler arası yaklaşım Çok dillilik İki dilli sınıf ortamı CLIL Uygulamaları CEFR	Sınıf Öğretmenleri
POLONYA	I-VIII. sınıflar	Disiplinler arası yaklaşım Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi Çok dillilik CLIL Uygulamaları CEFR	Sınıf Öğretmenleri IV-VI. sınıflarda Branş Öğretmeni
TÜRKİYE	2-4. sınıflar	Yapılandırmacı Yaklaşım Benden-evrene ilkesi Tüm Fiziksel Tepki Yöntemi Kültürel çeşitlilik CEFR	Branş Öğretmenleri

Şekil 3: Bazı Avrupa Ülkeleri ve Türkiye'de Resmi İlkokullarda Uygulanan Yabancı Dil Öğretim Programlarının Yapısı

Şekil 3'te de görüleceği üzere söz konusu Avrupa ülkelerine bakıldığında farklı sınıf kademelerinde CLIL yaklaşımına yer verildiği, yabancı dil öğretim programlarında CLIL'in önemine vurgu yapıldığı görülmektedir. Ülkemizde ise program tasarımının temeli yapılandırmacı yaklaşım, beden- evren ilkesi, tüm fiziksel tepki yöntemi, kültürel çeşitlilik ve CEFR'e dayanmaktadır.

2.6 Uygulamada Karşılaşılabilecek Sorunlar

CLIL'in faydalarını ve olumlu yönlerini ortaya koyan çok sayıda çalışma olmasına rağmen uygulamada karşılaşılabilecek sorunların da tespiti önemlidir. Yalçın'a (2013) göre dil ve içerik CLIL yaklaşımında birbirini tamamlayıcı olarak kabul edilse de dengeyi sağlamak öğretmenler açısından zor olabilmektedir. Bundan dolayı da dil ve içerik ilişkisi gerilim ve çatışma olarak algılanabilmektedir. Yanı sıra, içeriğin karmaşık algılanmasında düşük dil becerisinin rolü olabilir (Dalton-Duffer, 2007).

CLIL uygulamalarında en çok karşılaşılan sorunlar arasında hazır CLIL materyalleri olmaması (Morton, 2013, Banegas, 2012; Mehisto, Marsh, & Frigols, 2008,), hem ileri düzeyde dil bilgisi hem de içerik bilgisi gerektirdiği için öğretmenlerin CLIL derslerine hazırlanmalarının getirdiği zorluklar (Banegas, 2012; Liberali & Megale, 2016), yabancı dili konuşma ve öğretme konusunda üniversitelerin tam olarak eğitim verememesi ve İngilizcenin ana dili İngilizce olmayan öğretmenlerce öğretilmeye çalışılması (Siqueira, Landau ve Parana, 2018) ve sınav yapma (Serragiotto, 2007) olarak sıralanabilir.

3. SONUÇ VE ÖNERİLER

Dijitalleşmenin getirdiği değişikliklerden kaçmak imkansızdır. Eğitim bu değişikliklerden etkilenen en önemli alanlardan biridir. Ülkemizde öğretmenlerin BİT konusunda en azından bir kısmı temel düzeyde bilgi sahibi ve sınıflarında bu teknolojilere yer veriyor olmasına rağmen büyük bir kısmı hala BİT konusunda gerekli bilgi ve donanımına sahip değildir. Bu durum son on yılda değişmemiştir. Diğer taraftan motivasyonu artırma, kültürel farkındalığı artırma, dil gelişimi gibi konularda öğrencilerin BİT'e entegre edilmiş uygulamalara olan ihtiyacı aşıkardır. CLIL uygulamaları ve BİT ile entegre edilmiş CLIL uygulamalarından alınan olumlu sonuçlar pek çok araştırmayla ortaya konmuştur. Bu anlamda, CLIL ülkemizde de her kademedeki tercih edilen bir yaklaşım haline getirilebilir. Ancak, öğrenci ve öğretmenlerin hazır hale getirilmesi, öğretmenlere BİT ve CLIL konusunda uygulamalı eğitimler verilmesi, öğretmenlerin kolaylıkla ulaşabilecekleri materyal havuzu oluşturulması, öğretmen yetiştiren programların revize edilmesi gibi ön çalışmalar yapılmalıdır. Butler (2005) ve Ruiz-Garrido and Fortanet-Gómez'in (2009) belirttiği gibi CLIL ile ilgili bir planlama yapmadan önce çok ciddi ihtiyaç analizleri yapılmalıdır. Yaşanabilecek sorunlar önceden öngörülerek önlemler alınmalıdır. Bu anlamda, CLIL uygulamalarında dünya çapında yaşanan tecrübelerle dayanarak ortaya koyulmuş zorlukların tartışıldığı, ülkemiz eğitim sistemine CLIL'in dahil edilmesiyle yaşanabilecek olası sorunların öngörüldüğü yayınlara gereksinim vardır.

Çağın gerektirdiği bilgi ve beceriye sahip bireyler yetiştirmek için çok ciddi planlamalar yapmak, adımlar atmak gerekmektedir. BİT farkındalığı ve uygulamaları noktasında son on yılda ciddi değişimler olmadığı sonucuna ulaşıldığı düşünüldüğünde öğretmenlerin seminer dönemleri, hizmetiçi eğitim seminerleri, derslerin denetlenmesi, denetleme yapacak olan kişi ya da kurumların nitelikleri gözden geçirilmelidir. Ayrıca öğretmenlerle yapılacak ihtiyaç analizi çalışmalarına, bu çalışmalara göre geliştirilecek acil eylem planlarına ve bu planlamaların sürekli değerlendirmesi yapılarak geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

KAYNAKÇA

Ángel, S. A. (2015). Real and virtual bioreactor laboratory sessions by STSE-CLIL WebQuest, *Education for Chemical Engineers*, 13, 1-8. doi: 10.1016/j.ece.2015.06.004.

Banegas, D. L. (2016). Teachers develop CLIL materials in Argentina: A workshop experience. *Latin American Journal of Content & Language Integrated Learning*, 9(1), 17-36. doi:10.5294/ laclil.2016.9.1.2

Bolat, D., Korkmaz, Ö. ve Çakır, R. (2020). Ortaokul öğretmenlerinin bilişim teknolojilerini kullanım ve derslerine entegre edebilme düzeylerinin belirlenmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(2), 229-250.

Cahapay, M. B. (2020). Rethinking education in the new normal post-COVID-19 era: A curriculum studies perspective. *Aquademia*, 4(2), ep20018, 1-5.

Cinganotto, L., & Cuccurullo, D. (2016). CLIL and CALL for a teacher's expertise: An international training. *Open Journal per la Formazione in Rete*, 16(2), 319-336.

- Corrales, K., Maloof, C., 2011. Student perceptions on how content based instruction supports learner development in a foreign language context. *Zona Próxima*, 15, 40–53.
- Coyle, D. *Motivating Learners and Teacher*. <https://blocs.xtec.cat/clilpractiques1/files/2008/11/slrcogle.pdf>
Erişim Tarihi: 14/08/2021.
- Coyle, D. (1999). *The weightless world: strategies for managing the digital economy*. MIT press.
- Coyle, D. (2006). Content and language integrated learning motivating learners and teachers. *Scottish Languages Review*, 13.
- Coyle, D., (2010). Evaluating the impact of CLIL programmes, In Coyle, D., Hood, P. & Marsh, D.(eds.), *Content and Language Integrated Learning*, 133–149.
- Coyle, D. H., Hood, P., & Marsh, D. (2010). *Content and Language Integrated Learning*. Cambridge, United Kingdom: Cambridge University Press.
- Coyle, D. (2005). *CLIL: Planning tools for teachers*. University of Nottingham.
- Çekrezi, R. (2011). CLIL and Teacher Training. *Procedia Social and Behavioral Sciences* 15, 3821–3825.
- Chiva-Bartoll, O., Montero, P.J.R., Capella-Peris, C. & Salvador-García C. (2020). Effects of Service Learning on Physical Education Teacher Education Students' Subjective Happiness, Prosocial Behavior, and Professional Learning. *Front Psychol*, 12;11:331. doi: 10.3389/fpsyg.2020.00331. PMID: 32226402; PMCID: PMC7080846.
- Dalton-Puffer, C. (2007). *Discourse in content and language integrated learning classrooms*. Amsterdam: John Benjamins Publishing Company.
- Deller, S. & Price, C. (2007), *Teaching Other Subjects Through English*, Oxford University Press.
- Diezmas, M. (2015). The impact of CLIL on the acquisition of L2 competences and skills in primary education. *International Journal of English Studies*, 16(2), 81-101.
- Dourda, K., Bratitsis, T., Griva, E., & Papadopoulou, P. (2014). Content and language integrated learning through an online game in primary school: A case study. *The Electronic Journal of e-Learning*, 12, 243-258.
- Ertem, İ. S., (2020). Dijital çocuk kitaplarının öğretim aracı olarak kullanımına ilişkin öğretmen adaylarının değerlendirmeleri. *Social Sciences Studies Journal (SSSJJournal)*, 59, p. 1322-1332. Doi: 10.26449/ssj.2238.
- Gerdes, T. (2007), *Jornadas de CLIL Universidad de Cordoba SIOP: Methodology for Content Based Instruction*, Retrieved July, 1, 2014 from <http://www.lara25.com/mywebdisk/CLIL/teresa-gerdes-november-2007-1196516485160172-4.pdf>
- Gökler, Z. S. (2015). İçerik ve dil entegreli öğrenme. Arı, A. (ed.) *Alternatif Öğrenme Öğretme Yaklaşım ve Yöntemleri*. 163-190. Eğitim Yayınevi: Konya.
- Hatlevik, O. E., Throndsen, I., Loi, M., & Gudmundsdottir, G. B. (2018). Students' ICT self-efficacy and computer and information literacy: Determinants and relationships. *Computers & Education*, 118, 107–119.
- Jäppinen, A.-K. (2005). Thinking and Content Learning of Mathematics and Science as Cognitive Development in Content and Language Integrated Learning (CLIL): Teaching Through a Foreign Language in Finland. *Language & Education: An International Journal*, 19, 148–169.
- Kaya, M. (2019). İlkokul öğretim programlarının teknoloji entegrasyonu bakımından incelenmesi . *Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi Armağan Özel Sayısı* , 1063-1091 . DOI: 10.17494/ogusbd.555122
- Kolburan Geçer, A., Bakar-Çörez, A. (2020). Ortaöğretim öğretmenlerinin BİT kaynaklarından yararlanma durumları ve yaşadıkları sorunlar: Kocaeli örneği. *Eğitim Teknolojisi Kuram ve Uygulama*, 10 (1), 1-24.
- Lasagbaster, D. (2008): Foreign Language Competence in Content and Language Integrated Courses. *In: The Open Applied Linguistics Journal* 1, 31-42.

- Lasagabaster, D. (2010). English achievement and student motivation in CLIL and EFL settings. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 5(1), 3-18.
- Liberali, C. F., & Megale, A. H. (2016). Elite bilingual education in Brazil: An applied linguist's perspective. *Colombian Applied Linguistics Journal*, 18(2), 95–108. doi:10.14483/calj.v18n2.10022
- López, M and Galván, C. (2017). Creating materials with ICT for CLIL lessons: A didactic proposal. *Procedia: Social and Behavioral Sciences*, 237, 633- 637.
- Marsh, D. (1994), *Bilingual Education & Content and Language Integrated Learning*, International Association for Cross-cultural Communication, Language Teaching in the Member States of the European Union (Lingua) University of Sorbonne, Paris.
- Mehisto, P. (2013). *Excellence in bilingual education a guide for school principles*. Cambridge University Press (4th Printing).
- Mehisto, P., Marsh, D. & Frigols, M. J. (2008), *Uncovering CLIL*, Macmillan Publishers Limited.
- Merisuo-Storm, T. (2011). Students' first language skills in bilingual education. *Journal of Communications Research*, 3, 85–101.
- Meyer, O. (2010). Introducing the CLIL-pyramid: Key strategies and principles for quality CLIL planning and teaching. In M. Eisenmann, & T. Summer (Eds.). *Basic Issues in EFL teaching and learning*, (pp. 295-313). Catholic University of Eichstaett-Ingolstadt.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2018). İlkokul-ortaokul İngilizce dersi öğretim programı. <http://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=327> Erişim Tarihi: 14/08/2021.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEBa). (2018). Ortaöğretim İngilizce dersi öğretim programı. <https://mufredat.meb.gov.tr/ProgramDetay.aspx?PID=342>Erişim Tarihi: 14/08/2021.
- Morton, T. (2013). Critically evaluating materials for CLIL: Practitioners' practices and perspectives. In J. Gray (Ed.), *Critical perspectives on language teaching materials* (pp. 111–136). London, UK: Palgrave Macmillan.
- Murat, A., Erten, H. (2018). Fen bilgisi öğretmen adaylarının bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanmaları ve bu teknolojileri öğrenme - öğretme sürecine entegrasyonları hakkındaki görüşleri. *Firat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 28 (1), 61-71. DOI: 10.18069/firatsbed.388068.
- Ruiz-Garrido, M. & Fortanet Gómez, I. (2009). Needs analysis in a CLIL context: A Transfer from ESP. In D. Marsh, P. Mehisto, D. Wolff, R. Aliaga, T. Asikainen, M. Frigols-Martin, S. Hughes, & G. Langé (Eds.), *CLIL practice: Perspectives from the field*. Jyväskylä, Finland: University of Jyväskylä.
- Salvador-García, C., Capella-Peris, C., Chiva-Bartoll, O. & Ruiz-Montero, P.J. (2020). A Mixed Methods Study to Examine the Influence of CLIL on Physical Education Lessons: Analysis of Social Interactions and Physical Activity Levels. *Front. Psychol.* 11: 578, 1-11. doi: 10.3389/fpsyg.2020.00578.
- Serragiotto, G. (2007). Assessment and evaluation in CLIL. In D. Marsh & D. Wolff (Eds.), *Diverse contexts –Converging goals:CLIL in Europe*. Frankfurt: Peter Lang.
- Siqueira, D. S. P., Landau, J. & Paraná, R. A. (2018). Innovations and challenges in CLIL implementation in South America, *Theory Into Practice*, 57:3, 196-203, DOI: 10.1080/00405841.2018.1484033
- Stepp-Greany, J. (2002). Student perceptions on language learning in a technological environment: Implications for the new millenium. *Language Learning and Technology*, 6(1), 165-180.
- Şahin, H. ve Aykaç, N. (2019). Avrupa ülkelerinde ve Türkiye'de ilkokullarda uygulanan yabancı dil öğretim programlarının karşılaştırılması. *Milli Eğitim*, 48/1, 571,594.
- Tria, J. Z. (2020). The COVID-19 pandemic through the lens of education in the Philippines: The new normal. *International Journal of Pedagogical Development and Lifelong Learning*, 1(1), ep2001.
- Unsal, B. (2019). *Dil ve içerik bütünleşik öğrenme ve teknoloji entegreli dil ve içerik bütünleşik öğrenme uygulamalarının Türk öğrencilerinin ikinci dil kelime ve okuma becerilerine etkilerinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Bahçeşehir Üniversitesi: İstanbul.

UNESCO (2020a). *School closures caused by Coronavirus (Covid-19)*. <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse> Son Erişim Tarihi: 12/08/2021.

Usluel, Y , Mumcu, F , Demiraslan, Y . (2007). Öğrenme-öğretme sürecinde bilgi ve iletişim teknolojileri: öğretmenlerin entegrasyon süreci ve engelleriyle ilgili görüşleri . Hacettepe *Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32 (32), 164-178 . Retrieved from <https://dergipark.org.tr/en/pub/hunefd/issue/7804/102321>

Verdugo, M., & Saez, M. (2012). The value of a digital story in a content and language integrated learning (CLIL) european context. *Digital Education Review*, 22, 52-67.

Wojtowicz, L., Stansfield, M., Connolly, T., & Hainey, T. (2011). The impact of ICT and games based learning on content and language integrated learning. *Paper presented at the 4th International Conference ICT for Language Learning*, Florence, Italy. https://conference.pixelonline.net/conferences/ICT4LL2011/common/download/Paper_pdf/CLIL07-247-FP-Wojtowicz-ICT4LL2011.pdf Erişim Tarihi: 14/08/2021.

Yeşim, L. B. (2020). *İngilizce Öğretiminde Dijital Dönem İnteraktif Uygulama Örnekleri*, Pegem Akademi: Ankara.

Zengin, R. (2007). A research about the English language teachers' use of instructional technologies in Turkey. *Journal of Hasan Ali Yücel Faculty of Education*, 2, 79-102.